

שיחת השבוע

חב"ד
כל הלב לכל אחד

צעירי אגודת חב"ד

יש חדש

חג הספרים

חסידי חב"ד מציינים השבוע את חג הספרים ה' בטבת, שבו נערכים מבצעים מיוחדים על כל ספרי החסידות. מאהלי ענק הוקמו במקומות רבים בארץ ובעולם, וניתנות הנחות גדולות על הספרים, כדי לעודד קניית ספרים ולימוד בהם.

מלווה מלכה עולמית

משפחת הרב אליעזר צייטלין ע"ה, משלוחי הרבי לארץ הקודש, שהדריך אלפי יהודים בנסיעות קבוצתיות לחצר הרבי, יוזמת 'מלווה מלכה עולמית' במוצאי שבת זו, פרשת ויגש, איש-איש בביתו, כפי שביקש הרב צייטלין לפני פטירתו. הצעת תכנית מיוחדת תהיה באתר leginuni.org. המשפחה פונה אל ציבור מכריז בבקשה לשלוח סיפורים או אירועים מיוחדים הקשורים בו. טל' 054-3009217.

חני מויומינג

הופיע עוד ספר בסדרת ילדים בשליחות. את הסדרה כותבות השליחות אלה ורוזוב וחנה אוירכמן, והיא מגישה את סיפוריהם של ילדי שלוחים מרחבי העולם. הספר החדש הוא חני מויומינג, והוא מספר את סיפורה של הילדה חני בת השבע מהעיירה ג'קסון במדינת ויומינג שבמערב ארה"ב. את הספר מעטרים תצלומיו של ישראל ברדוגו מנוף השליחות. טל' 03-9600770.

זמני השבוע

ניוירק	דטרויט	מיאמי	לוס אנג'לס
4:26	4:57	5:27	4:41
5:30	6:03	6:23	5:40

שיחת השבוע הוא גיליון לכל יהודי, המופץ בכל רחבי הארץ והעולם. נוסד בשנת תשמ"ז (1986) בידי הרב יוסף יצחק אהרונוב

עורך: מנחם ברוד

יוצא לאור על-ידי: המרכז לעזרי שליחות
ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 972-73-2480711 • פקס' 972-3-9606169
www.chabad.org.il • chabad@chabad.org.il
מודעות: טל' 053-3166532, דוא"ל: m3166532@gmail.com
אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ולכשרות

נא לשמור על קדושת הגיליון

תודעה בת אלפי שנים

סיפורו של עם ישראל אינו מתחיל בהצהרת בלפור ובהחלטת האו"ם. עשרה בטבת מזכיר לכולנו כי היינו פה לפני שלושת אלפים שנה

חותם המלך חזקיהו שנתגלה בירושלים (צילום: עמותת עיר דוד)

צום עשרה בטבת, שנציין ביום ראשון הקרוב, מעלה הרהורים על עומק התודעה ההיסטורית של העם היהודי. ראוי להתבונן מעט במשמעותו של היום הזה, כדי לקלוט עד כמה אין הוא מובן מאליו במושגי הכאן ועכשיו השולטים בימינו.

על מה בעצם אנחנו צמים בעשרה בטבת? ביום הזה התחיל המצור שצר מלך בבל על ירושלים, בימי בית המקדש הראשון. מדובר בימי מלכותו של צדקיהו, לפני יותר מאלפיים וארבע מאות שנים. וכך מסופר בספר ירמיהו: "וְהָיָה בְשָׁנָה הַתְּשֻׁעִית לְמַלְכוֹ, בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בָעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל, הוּא וְכָל חֵילוֹ, עַל יְרוּשָׁלַם, וַיִּחְנְנוּ עָלֶיהָ, וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב."

ההווה. לכן עם ישראל זוכר את האירועים שאירעו לפני אלפי שנים, מנחיל אותם מדור לדור, ואינו פוסח על שום פרט.

הזיכרון הזה חיוני שבעתיים בעת הזאת דווקא, כאשר אומות העולם מנסות להתכחש לזיקתו של עם ישראל לירושלים ולחבלי ארץ ישראל שבהם התחוללו אירועי התנ"ך. לכן חשוב להבהיר כי סיפורו של עם ישראל אינו מתחיל בהצהרת בלפור ובהחלטת האו"ם על הקמת מדינה יהודית. עשרה בטבת מזכיר לכולנו כי היינו פה לפני שלושת אלפים שנה, גלינו מארצנו פעם אחר פעם, אבל הארץ הזאת נשארה תמיד ארצנו ונחלתנו.

בזכות הרועה

הצום ואמירת הסליחות בעשרה בטבת מחדירים לתודעתנו כי איננו עם ככל העמים. סבלנו יותר מכל עם ויש לנו ייעוד שאין לכל עם אחר. ההכרה הזאת מאפשרת לנו שלא להתרשם מהצביעות העולמית ומהאנטישמיות הבוטה. כך היה מאז ומעולם, לאורך כל ההיסטוריה היהודית.

עם ישראל שרד והתקיים מול השנאה והרדיפות בזכות הרועה, השומר על הכבשה האחת משיני שבעים הזאבים. כשם שעשה ניסים לאבותינו, כך אנו בטוחים בניסי ה' גם בימים האלה, ובעזרתו ננצח את כל העומדים כנגדנו.

המצור שהתחיל בעשרה בטבת הסתיים בחורבן בית המקדש הראשון וביציאת עם ישראל לגלות בבל. כעבור שבעים שנה חזר העם לארץ ישראל, ובנה את בית המקדש השני, שהתקיים יותר מארבע מאות שנה. ואף-על-פי-כן אנחנו זוכרים ומציינים מדי שנה, בצום וכתענית, את היום המר שבו החל המהלך שהביא לידי החורבן הראשון.

פרסקטיבה להווה

את התודעה הזאת העם היהודי נושא עמו אלפי שנים. אין אנו מסתפקים בזיכרון בלבד, אלא נותנים לו ביטוי מעשי בעינוי הגוף, בתפילות מיוחדות ובמחשבה על משמעותו של היום. ימי הצום האלה הם חלק בלתי-נפרד מההווה היהודית ומבניית התפיסה העצמית של עמנו.

לא קל לטפח תודעה כזאת בימינו, כאשר אפילו זיכרון השואה נתקל בקשיים. עדיין ניצולי השואה חיים בתוכנו, וכבר יש מי שרואים בתודעת השואה עניין מעיק ובלתי-רלוונטי. התלישות מן העבר היא המביאה גם את האמירות כאילו אין מה ללמוד מההיסטוריה. רוצים למתוח קו על אלפי שנות קיום יהודי וכביכול להתחיל מהתחלה.

אולם בעם היהודי העבר וההווה שלובים זה בזה. זיכרון העבר נותן פרסקטיבה להתרחשויות

הישנות החלומות בלי הסבר

נבואיים על שני אירועים נבדלים.

האירוע החסר

ועדיין מתעוררת שאלה: לכאורה היה כאן עוד אירוע שלא הופיע כלל בחלום. כאשר באו עשרת האחים אל יוסף בפעם הראשונה, בלי שבנימין היה איתם, השתחוו לפניו, ככתוב: "וַיִּבְאֹוּ אֶחָיו יוֹסֵף וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ אֶפְסָיִם אַרְבָּעָה". ואולם בחלום שחלם יוסף על אחיו הופיעו אחד-עשר כוכבים, ומזה משמע שהחלום כולל גם את בנימין, דבר שהיה בירידת האחים השנייה ולא הראשונה. מדוע על ההשתחויה הראשונה יוסף לא חלם?

אלא שההשתחויה הראשונה לא הייתה במובן של כניעה למלך, אלא מתוך כבוד. זה היה מימוש של הפרט בחלום יוסף "תְּסַפֵּינָה אֲלֵמֹתֵיכֶם". ואולם "וַתִּשְׁתַּחֲוֶינָה לְאֵלֹמֵתָיו" התממש רק כאשר כל האחים – עם בנימין – "וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ", השתחוויה של כניעה כלפי יוסף. אראז בא החלום לידי מימושו.

(שיחות קודש תשמ"א, כרך א, עמ' 732)

מדוע איננו מוצאים הסבר להישנות חלומותיו של יוסף? והרי כאן אין מקום לומר ש"מִמְהָרָה הָאֱלֹקִים לַעֲשֹׂתוֹ", שכן מאז חלם יוסף את חלומותיו, בהיותו בן שבע-עשרה שנים, ועד שהתממשו עברו עשרים ושתיים שנים!

חלומות נבדלים

אלא מובן ששני חלומותיו של יוסף לא היו חלומות זהים, כחלומותיו של פרעה, אלא ניבאו שני מצבים שונים. הדבר בא לידי ביטוי בפרטי החלומות: בחלום הראשון ראה יוסף את אָחִיו (בלבד) "מאלמים אלומים" בשדה, ואילו בחלום השני ראה נוסף על אחיו, שהוצגו ככוכבים, גם את "השמש והירח" – את יעקב אביו ואשתו (בלהה).

החלום הראשון התממש בבוא האחים למצרים, כאשר השתחוו לפני יוסף; ואילו התגשמות החלום השני הייתה כאשר יעקב ובלהה באו למצרים. אין כאן חלום כפול, אלא שני חלומות שונים במהותם. לכן אין זה חלום הנשנה פעמיים, אלא שני חלומות

בפרשת ויגש נסגר המעגל שהחל בחלומותיו של יוסף – החלומות שחלם התגשמו במלואם. תחילה ירדו אָחִיו למצרים והשתחוו לו, ולאחר ירידתם של יעקב ובניו למצרים השתחוו לו גם יעקב ורעייתו בלהה, בהיותו המשנה למלך.

כאשר מעיינים בפרטי החלומות שחלם יוסף ומקבילים אותם לחלומות פרעה, ניכרים הבדלים הדורשים ביאור. הן פרעה הן יוסף חלמו שני חלומות שלכאורה חוזר בהם אותו מסר.

התגשמות מאוחרת

בחלום הראשון חלם פרעה על פרות שמנות הנבלעות על-ידי פרות רזות, ובחלום השני הופיעו שיבולים בריאות ונבלעו על-ידי שיבולים רזות. כאשר פתר יוסף את החלומות הוא הסביר את פשר כפל החלום: "וַיַּעַל הַשָּׁנוֹת הַחֹלֹם אֶל פְּרֵעָה פֶּעַמַּיִם, כִּי נִכְוֶן הַדָּבָר מֵעַם הָאֱלֹקִים, וּמִמְהָרָה הָאֱלֹקִים לַעֲשֹׂתוֹ".

אמרת השבוע

המחשה קרה

ביום חורף קר יצא רבי אליהו חיים מייזליש, רבה של העיר לודז', לקבץ כספים בעבור עצי הסקה לעניים. הוא פנה לביתו של גביר העיר, וזה יצא לקראתו, לבוש חלוק בית קל, והזמינו להיכנס.

אך הרב עמד על מקומו ופתח בשיחה על דא ועל הא. העשיר עמד והקשיב, הקור מחלחל לעצמותיו, והרב מדבר בנחת. לבסוף, בשיניים נוקשות, ביקש העשיר מהרב להיכנס פנימה בטרם יקפא לגמרי. "באתי לבקש את עזרתך לקניית עצי הסקה בעבור העניים", אמר הרב. מיד נענה העשיר ותרם תרומה בעין יפה.

לאחר מכן נכנס הרב אל הבית והסב עם האישי ליד האח. "עכשיו אסביר לך למה לא נכנסתי קודם לכן", חייך הרב בנועם. "אילו היינו יושבים כאן, בטרקלין המוסק, וכי יכולתי להמחיש לפניך את סבלם של העניים בקור העז?"

פתגם חסידי

"כשאדם סובל ויסורים אל יאמר שרע לו, כי מהבורא לא יבוא דבר רע. רשאי הוא לומר כי מר לו, שכן יש תרופה שאמנם היא מועילה אבל היא מרה" (המגיד ממזריטש)

יין ישן | מאת הרב אליעזר ברוד, רב כרמי יוסף

מן המעיין

זיקנה כמו יין

"ולאביו שלח כזאת עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים" (בראשית מה, כג). מפרש רש"י: "מטוב מצרים – יין ישן שדעת זקנים נוחה הימנו". יין הוא מן הדברים היחידים שהישן טוב מן החדש. לכן דעת זקנים נוחה מיין ישן, כי הוא מראה על יתרוננו של הישן על החדש.

(מאוצרנו הישן)

רמז לשנות הגלות

"יין ישן" בגימטרייה ארבע-מאות ושלושים. רמז לכוס התרעלה שיהיה על בני ישראל לשתות בגלות מצרים, כפי שנאמר: "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלושים שנה וארבע מאות שנה" (שמות יד, מ).

(המהר"ל מפראג)

תלוי בניצול השנים

יין ישן משביח והולך רק אם בתחילתו היה יין טוב, באיכות משובחת; אבל אם מלכתחילה היה יין דל וגרוע, ככל שהוא מתיישן הוא מחמיץ והולך. גם הזיקנה היא מעלה, אלא שהדבר תלוי במעשי האדם בצעירותו.

(רבי שלמה אלטר)

לא השתנה

יוסף ביקש לרמוז לאביו שעל אף חזותו החיצונית כשליט מצרים, בכל-זאת בפנימיותו נשאר כשהיה בתחילה. לכן שלח לו יין ישן, לומר

שהיין שבפנים הוא אותו יין כמקודם, ולכן "דעת זקנים נוחה הימנו" – ובכך יניח את דעתו של אביו הזקן.

(מעיינה של תורה)

רמז לפסח

היין ששלח יוסף יש בו רמז לארבע הכוסות של פסח. שלושת הלשונות בהמשך הפסוק "ובר ולחם ומזון" רומזים לשלוש המצות שעורכים בליל הסדר. יוסף רמז לאביו שבסופו של דבר יצאו ישראל ממצרים ויחגגו את חג הפסח במצות ויין.

(רבי לוי יצחק שניאורסון)

חמורים ויין

מניין לנו שיוסף שלח לאביו יין? אלא 'חמר' פירושו יין, ומאחר שבפסוק נכתב 'חמורים' חסר, בלי ו', יש כאן רמז שיוסף שלח נוסף על החמורים גם יין ישן, הנקרא 'חמר'.

(הצמח צדק)

יינה של תורה

המפרשים כתבו שהיין ששלח יוסף לאביו רומז ל"יינה של תורה" שבני ישראל זכו לה על-ידי גלות מצרים. יש להוסיף שהחמורים שנשאו את היין רומזים שאדם חייב לקבל עליו עול תורה כחמור למשא. זהו מה שנאמר (בראשית מט) "אוסרי לגפן עירה" – כדי לזכות ל"יינה של תורה" צריך אדם להיות כחמור למשא.

(אור התורה)

"סעי לווינה"

חודש אייר תש"ה. שש שנים נוראות באו אל קיצן. בכל מקום נראו תוצאות ההרס וההרג שזרע מלאך המוות. ערים שלמות חרבו עד היסוד. העוני והמחסור היו נחלת הכול.

אט־אט החלו להיראות סימני חיים ברחובות המופגזים. הם נתמלאו חיילים משוחזרים, פצועים ובני משפחה שכולים. ניצולי שואה רבים ניסו לאתר את קרוביהם הנעדרים.

לא אחת גילו הניצולים כי נותרו בודדים מכל משפחתם, בבחינת "אחד מעיר, שניים ממשפחה". אך על אף האסון הנורא החלו להתגלות ניצנים של חיים חדשים. זוגות נישאו, תינוקות נולדו, והניצולים ששרדו נשאו מבט אל העתיד.

שבת אחת בחודש תמוז מילא קהל רב את בית המדרש של חסידי ויז'ניץ בעיר שאץ שברומניה. ניצולים רבים מן החסידות התקבצו לקהילה שהתגבשה שם, שבראשה עמדו השוחט ר' צבי ויז'ניצר ור' שלמה קוסטינר. למרבה השמחה גילו כי מורם ורובם, האדמו"ר רבי חיים מאיר הגר, בעל 'אמרי חיים', ניצל אף הוא. הם שיגרו אליו מכתב וביקשו כי יבוא להתארח שבת אחת במעונם ולהרעיף נוחם ועידוד על הנפשות המדוכאות.

הידיעה על דבר ביקורו של הרבי הפיחה רוח חיים בקרב יהודי האזור. רבים נהרו לבית הכנסת כדי לחזות בפני הצדיק ולהתברך מפיו.

מראהו של הרבי הכמיר את לב כל רואיו. הרשעים הצליחו לפגוע בהדרת פניו ולקצץ את זקנו, אולם את רוחו של הרבי לא הצליחו לשבור. זו הייתה שבת מרוממת. דבריו החמים של הרבי הקלו במקצת על לבם הדווים של הניצולים. את תפילת קבלת השבת עשה הרבי בבית המדרש הגדול, ואחר־כך ערך 'שולחן' בבית מדרשו של בן־דודו, רבי חיים משאץ.

בסעודה השלישית נשא הרבי דרשה חוצבת להבות. דבריו נאמרו בלהט גדול ובהשתפכות הנפש, והותירו רושם עז על כל השומעים. כמו בחזון העצמות היבשות, חשו היהודים כי נמשך בהם כוח רענן לקום מן השבר הנורא ולכונן מחדש את החיים.

רבים מקרב הנאספים ביקשו להתברך מפי הצדיק עצמו, ובקשות לא חסרו להם. עד מהרה השתרך ליד אכסנייתו של הרבי תור ארוך של

ממתנים לבקשת ברכה.

בין הממתנים הייתה האישה דבורה פונד, שבאה לשאץ מהעיר גורא־הומורא. היא התייצבה במקום עם בן־דודה, ר' צבי ויז'ניצר, וביקשה שזה ידריך אותה בכניסתה אל הצדיק. "בקשה מיוחדת לי אליו", אמרה.

כשהגיע תורה פרצה האישה בכבי תמרורים. הרבי תלה בה עיניים טובות

והמתין שתירגע. "מה בפיקך?", שאל בנועם. "ההורים שלי", ענתה בכבי מקוטע. "הם אנשים מבוגרים, כבני שמונים. כמה שנים לפני המלחמה עזבו את בוקובינה והיגרו לווינה. אין לי שום ידיעה מהם. אני מבקשת את ברכת הרבי שאזכה לראותם בחיים."

היא הניחה על השולחן את פתק הבקשה שכתבה. "רבי", הוסיפה

לומדים גאולה מאת מנחם ברוד

לקבץ אחד־אחד

בהפטרות של תענית ציבור מסיימים בפסוקים מישעיה (נורח): "ובני הנֶכֶר הנלווים על ה' לשרתו, ולאהבה את שם ה' להיות לו לעבדים, כל שומר שבת מחללו ומחזיקים בברית. והביאותים אל הר קודשי, ושימחתים בבית תפילתי, ועולותיהם וזבחייהם לרצון על מזבחי, כי ביתי בית תפילה ייקרא לכל העמים. נאום ה' אלוקים, מקבץ נדחי ישראל, עוד אקבץ עליו לנקבציו".

מפרש רש"י: "לכל העמים – ולא לישראל לבדם, כי אף לגרים. עוד אקבץ עליו – מן הגויים שיתגירו ונלוו עליהם. לנקבציו – נוספים על קבוצי ישראל". מצודת דוד מפרש: "והביאותים – את העושים כל אלה אביא אל הר קודשי, הוא בית המקדש, שווה בשווה עם האזרח בישראל. ושימחתים – אשמחם בבית המוכן להתפלל שם לפני. לרצון – יהיו מקובלים לרצון על מזבחי. ייקרא לכל העמים – רצונו לומר יהיה מוכן לבית תפילה לכל גרי האומות. מקבץ – המקבץ את ישראל, הנידחים בין האומות. עוד אקבץ עליו – על ישראל אקבץ עוד גרים, להיות נוספים על הנקבצים מישראל".

שכרם של הגרים

הרד"ק מפרש: "והביאותים – כמו שיכניס אורח בביתו, ומקבלו בשמחה, כן אמר: אצווה לכוהנים שיקבלו בשמחה כשיבואו להתגייר. ושימחתים בבית תפילתי – שיהיו שמחים בראותם עצמם בעזרה, שהוא בית התפילה, שווה בשווה עם ישראל בתפילתם ובעולותיהם וזבחייהם".

האברבנאל מסביר שהנביא מדבר על בני הנֶכֶר המתגיירים "לא לתכלית כבוד ומעלה, כי אם לחסות תחת כנפי השכינה, לשרת את השם ולאהבה את שמו. על כך יקבלו נחלה בארץ ישראל ("והביאותים אל הר קדשי") וגם הבטחה "שישמע תפילתם שיתפללו בבית המקדש, ויקבל לרצון עולותיהם וזבחייהם".

והאברבנאל מוסיף: "מפני שבני הנֶכֶר האלה שזכר הם הנלווים אל ה' בגלות ישראל, ומתחברים עמהם ומצטערין בצערם, לכן אמר: נאום ה' אלוקים מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו – כלומר, שלא לבד יקבץ את ישראל כי גם יקבץ עמו לנקבצים אליהם והם בני הנֶכֶר הנלווים אל ה' כמו שזכר".

גם ה'ערב רבי'

בשיחת עשרה בטבת תנש"א (התועודויות תנש"א כרך ב, עמ' 106) אמר הרבי מליובאוויטש: "סיום וחותרם ההפטורה הוא 'נאום ה' אלוקים מקבץ נדחי ישראל עוד אקבץ עליו לנקבציו'. והשייכות לקריאה (י"ג מידות הרחמים) הוא שגילוי י"ג מידות הרחמים פועל את הקיבוץ של בני ישראל מן הגלות, 'ברחמים גדולים אקבצך', ולא עוד אלא שמצד גודל מעלת הרחמים, רחמים, על כל אחד ואחד באיזה מעמד ומצב שיהיה, נעשה הקיבוץ של בני ישראל באופן שאקבץ עליו לנקבציו, שאוחד בידי ממש איש־איש ממקומו, כמו שנאמר ואתם תלוקטו לאחד־אחד בני ישראל".

"ולוקחים עמהם גם את אלה שהם בבחינת 'ערב רבי', על דרך מה שכתוב ביציאת מצרים 'וגם ערב רב עלה אתם', שנקראים 'עמך' (עם שלך) של משה רבנו, ועד כדי כך, שגם בהיותם במעמד ומצב בלתי־רצוי ('שיחת'), מייד הקב"ה עליהם שמו של משה רבנו, 'עמך', ובוודאי שגם הם באים ביחד עם משה רבנו דוד המדבר, 'דור דעה', ועל דרך זה בנוגע לכל בני ישראל שבכל הדורות, שהם בוודאי 'עמך' של משה רבנו, 'גואל ראשון הוא גואל אחרון'.

"ובצירוף כולם יחד, 'בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו, נעשית מציאות אחת של 'קהל' (לשון יחיד) גדול, ובאופן כזה 'ישבו הנה', לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש ולהר הקודש ולבית המקדש".

ואמרה, "האם לנסוע לווינה לחפשם?".

"בהחלט!", השיב הרבי, "סעי, ובעזרת ה' תפגשי את הורייך בריאים ושלמים!".

עיניה של האישה אורו. הבעת אושר עלתה על פניה. בהתרגשות גדולה הודתה לצדיק ויצאה מן הקודש. "שמעת מה אמר הרבי לי?", שחה בהשתאות לבן־דודה. "הרבי הבטיח לי שאמצא את הוריי!".

ר' צבי השתומם למשמע אוזניו. כחסידי נאמן ידע שאין לפקפק אחר דברי רבו, אך בתוך־תוכו התפלא על ההבטחה הנחושה. גורלם המר של יהודי וינה היה ידוע לכול. כבר בשנת תרמ"צ הצליחו הנאצים הארורים לכבוש את אוסטרייה ולספח אותה לרייך השלישי. במהלך הזה, שכונה 'אנשלוס', איבדה אוסטרייה את עצמאותה ונהפכה למחוז בגרמניה.

צעד זה גזר את דינם של יהודי המדינה. רבים מהם הצליחו להגר למדינות חופש, כמו ארה"ב, בריטניה וארץ ישראל, אולם מי שלא הספיקו להימלט בזמן נידונו להשמדה. האם הצליחו הוריה הקשישים של דבורה פונד להינצל מן השטן הנאצי? הסיכויים לכך היו מפוקפקים מאוד.

הגברת פונד לא בזוזה רגע מיותר. היא מיהרה לשגר מכתב לקהילה היהודית בווינה, וכתבה כי היא מחפשת אחר ר' משה גוטספלד ואשתו, והוסיפה פרטים שהיו יכולים לסייע בזיהוים.

ימים ארוכים של ציפייה מתוחה עברו עליה. ההמתנה איימה להוציאה מדעתה. בכל רגע נשאה עיניים מצפות לשליח הדואר שיביא את התשובה המיוחלת.

חלפו כמה שבועות והרגע הנספך הגיע. לבה של דבורה פונד החסיר פעימה. היא מיהרה לפתוח את המברק שהגיע מווינה. צווחת גיל נמלטה מפיה: המברק היה חתום בידי הוריה! עוד באותו יום יצאה לדרך הארוכה, לווינה.

האיחוד בין דבורה להוריה היה מרגש. כשנרגעו מעט סיפרו ההורים לבתם את נס הצלתם השמימי. התברר כי הנאצים, בצעד ציני ושפל, הקימו 'מושב זקנים' מיוחד ביישוב קטן, ואכלסו אותו ביהודים מבוגרים. הם עשו זאת מטעמי תעמולה והעמדת פנים כלפי הקהילה הבין־לאומית, כדי להסוות את מעשייהם הרצחניים. בני הזוג גוטספלד זכו להימנות עם חברי 'מושב זקנים' זה, וכך ניצלו חייהם.

(על־פי 'תפארת משה', בהוצאת מוסדות שאץ־ויז'ניץ)

מסירות נפש במרוקו

למה היו צריכים לשגר שלוחים למרוקו? הרב אליהו: "במרוקו חיו כחצי מיליון יהודים. היהדות שלהם הייתה מושרשת. אולם ארגונים 'מתקדמים' ראו בהם פוטנציאל נוח לחילון, ופתחו מוסדות חינוך, בשאיפה למשוך אליהם את הצעירים. רבני מרוקו התקשו להתמודד עם הארגונים הללו, שמאחוריהם עמדו משאבים עצומים. שלוחי חב"ד, שבאו עם כוחות מסירות הנפש שהיו ספוגים בדמם עוד מימי רוסיה הקומוניסטית, התייצבו מול המגמות האלה."

"גדלנו בבית שהיה בו עוני. היו שבתות שסעודת השבת הייתה קופסת סרדינים אחת לכל בני הבית. לימים הבנתי שאבא העביר את כל המשאבים לענייני החינוך. כשקיבל עשרה דרהם (מטבע מקומי) חשב מיד שבכסף הזה אפשר לקנות עוד סידור או חומש, ולשלם משכורת לעוד מלמד."

הדובר הוא הרב אליהו מטוסוב (62), יליד קזבלנקה שבמרוקו, המתגורר כיום בניו יורק. הוא מעלעל בהתרגשות בדפי הספר 'חב"ד במרוקו', המתעד את עבודתם הכבירה של שלוחי הרבי מליובאוויטש במדינה הצפון אפריקנית, ובהם אביו, רבי שלמה מטוסוב ע"ה. זה סיפור חייו של אביו, ולמעשה סיפור חייהם של אלפי יהודי מרוקו, שחייהם הרוחניים ניצלו בזכות פעילות השלוחים.

מול הארגונים העשירים

הרב אליהו, בנו השלישי של הרב מטוסוב, הוא כיום אחד מראשי מערכת הוצאת הספרים 'קה"ת'. במרוצת השנים ההדיר ספרי חסידות רבים. "מרוקו הייתה המדינה הראשונה שאליה נשלחו שלוחי חב"ד אחרי שהרבי החל את הנהגתו, בשנת תשי"ז, הוא מסביר. "השלוחים שבאו למרוקו הקימו מאות מוסדות חינוך מוצלחים בכל רחבי המדינה."

פינת ההלכה

מאת הרב יוסף גינזבורג, רב אזורי, עומר

בעד טעויות משלמים

שאלה: אדם מסר חפץ לאיש מקצוע כדי לעשות בו עבודה כלשהי, והאיש טעה והשחית את החפץ. האם עליו לשלם את הנזק?

תשובה: כל אומן שקלקל ברשלנות במהלך מלאכתו את החפץ שנמסר לו - חייב בתשלום הנזק, בין שעשה זאת בחינם ובין בשכר. לא זו בלבד שהוא מפסיד את שכר עבודתו, אלא עליו לשלם את הנזק שגרם לבעל החפץ.

טעות מצד האומן או חוסר שימת לב - הם בבחינת רשלנות, גם אם נעשו בתום לב ובשגגה.

אולם כשהנזק נובע מדבר שאינו בשליטתו של האומן והוא נכלל בהגדרת 'אונס', כגון שקיבל מכשיר ישן לתיקון ובשעת עבודת התיקון נוצר במכשיר שבר שהוציא אותו מכלל שימוש - אם אינו מומחה, חייב, שלא היה לו לעשות פעולה

מי יושב תחילה

הרב אליהו זוכר היטב את מסירות הנפש של אביו ושל השלוחים האחרים במרוקו: "מעולם לא שמעתי מאבא מילה על הקשיים שאיתם התמודד. הוא היה חדור בשליחותו, בהצלת החינוך במרוקו. השלוחים, בעזרת רבני מרוקו, חוללו מהפכה אדירה בכל המדינה, והקימו מוסדות חינוך על טהרת הקודש ביותר משבעים עיירות וכפרים."

"הרב שלום משאש היה אומר על אביו: 'אהבת נפש אהבתי'. בילדותי בא לקזבלנקה ה'בבא סאלי'. הצדיק לא רצה לשבת עד שאבא יתיישב, ומוכן שאבא לא הסכים לשבת קודם שה'בבא סאלי' ישב. כך עמדו שניהם זמן רב עד ששניהם התיישבו..."

שאינו בקי בה; ואם הוכיח שהוא מומחה (ונהג בכללי הזהירות המקובלים במקצוע זה) - פטור, מפני שאצל מומחה טעות כזאת חשובה כאונס. ואם עשה את העבודה בחינם - גם אם אינו מומחה יהיה פטור.

לדעת התוספות, כשהאומן עושה את העבודה בשכר, דינו כשומר שכר, שחייב באונס "כעין גנבה". אבל שומר חינם פטור מאונס כזה, וחייב רק באונס הקרוב לפשיעה, "כעין אגדה".

לדעת רש"י והרמב"ן, מכיוון שמוטל על האומן להתעסק בדבר, אין הוא נחשב כ"אדם המזיק", אלא חיובו בנזק הוא מדין שומר, הפטור ב'אונס'; או מפני שבהיותו מומחה אומרים שמזלו של המזמין גרם לקלקול. וכל שאינו "פושע" גמור - פטור.

מקורות: ב"ק צחב. רמב"ם הל' חובל ומזיק פ"ו ה"א. תוס'יו"ע ח"מ שו"ט ופ"ד ס"ג ונו"כ. פתחי חושן הל' שכירות פ"ג ס"ו, ושי"ב. אנציקלופדיה תלמודית ערך 'אומן' ס"ב, כרך ב טור דש.

יהדות מפוארת. הרב מטוסוב והספר החדש

השליחות נמשכת

השליחות במרוקו נמשכת גם היום: "נמצאים שם השליח הרב שלום איידלמן, הרבנית ריזל רסקין והרב דוד באנון, שמנהלים פעילות גדולה של לימוד תורה וקיום מצוות בעבור הצעירים."

על הספר החדש מספר הרב אליהו: "אחרי פטירת אבי מסרנו את המסמכים שברשותו לסופר ר' שניאור זלמן ברגר, ובסיוע המשפחה יצא לאור הספר המתעד את פעולות חב"ד במרוקו ואת הקהילה המפוארת, לצד מכתבי הרבי, שמהם עולה דאגתו האבהית לכל יהודי."

ברכות וישועות

רבים נושעו מברכותיו הקדושות של הרבי מליובאוויטש

גם כיום אפשר לעלות ולהשתטח

על 'הצינן' הקדוש של הרבי, ולשלוח

מכתבים ל'צינן' לבקשת ברכה.

ohel chabad lubavitch, 226_20 Francis

Lewis Blvd. Cambria Heights, N.Y 11411

Tel: 1-718-723 4545, Fax: 1-718-723 4444

www.ohelchabad.org

לקרוא ולדעת

הספר שפותח לפניכם צוהר אל ימות המשיח ומשיב על כל השאלות:

- מהי הגאולה? • מה יעשה המשיח?
 - כיצד יתגלה? • ומה יקרה עם הופעתו?
- לשון בהירה | 368 עמודים | כריכה קשה

להזמנות: טל' 1-718-6041020

יופי של סיפורים

שני כרכים של 'צדיקים למופת', מבחר מסיפורי 'שיחת השבוע'

סיפורים מופלאים על צדיקי ישראל מכל העדות

סיפורים שנוטעים יראת שמים, אמונת צדיקים ומידות טובות

טל' 1-718-6041020

